

Anteckningar från höstmötet i Lundsbrunn december 2009.

DAG I - 13.30 Inledning

Ordförande Karl-Erik inleder med att hälsa alla god eftermiddag och tycker det ska bli härligt att träffas igen. Han gör en reflektion om arbetet med klimatfrågan och det globala Köpenhamnmötet som startar och pågår samtidigt med Hela Sverige ska levas lokala höstmöte. Några hälsas extra välkomna - armbryterskan från Ensamheten Heidi Andersson, departementssekreterare från näringsdepartementet Eva Sörell, medlemsorganisationerna och Kraft & Kultur som Hela Sverige ska leva har skrivit ett ramavtal med som säkrar bra pris på el producerat från vind & vatten.

Karl-Erik fortsätter och poängterar att det snart är 2010 och dags för arbetet med att säkra långsiktigt finansiering. Hittills är han mycket nöjd med utdelningen på insatt kapital i rörelsen.

Vår vice ordförande Inez Abrahamsson hälsar också varmt välkommen – hon reflekterar över allt det "gnet" som pågår ute i landet och menar att flera bra och nya projekt/företag har skett under året. Tror att en av framgångarna ligger i att det är "nya grepp". Hon nämner Byamacken - Vindkonferenserna, Blogg & debatt sida – hon tillägger också att det är valår och att det viktigt att vi får träffas och mötas för VI är en viktig del i förändringen som kommer med att "ställa om Sverige".

Hasse och Karola från Skaraborgs Länsbygderåd tycker det är jättetrevligt att ha alla samlade på Västgötaslätten. Hasse inleder med en egenhändig skriven dikt kring temat ödmjukhet. Karola som också är verksamhetsledare redovisar från året: man har bland annat jobbat med kommunförbundet och drivit frågan kring post & kassa hantering - ett 15-tal kommunträffar – bygde- och lokala grupper har fått stöd att påbörja sina lokala planer – drivmedel på landsbygden har också varit en aktuell fråga.

Näringsdepartementet informerar.

Eva Sörell, Näringsdepartementet informerar om regeringens arbete med landsbygdsfrågorna och med inriktning främst på servicen.

Eva framhåller att en god tillgång till kommersiell och offentlig service är viktigt för landsbygden.

Tillgängligheten till service är tydligt i ett tillväxtperspektiv. Ett ökat fokus har lagts på tillgänglighet på drivmedel. Den lokala nivån är viktig och här gäller det att hitta samordnade servicelösningar.

Varje år beviljar den regionala nivån ca 38 miljoner kronor till insatser inom den kommersiella servicen. På regeringens initiativ avsätts ytterligare 50 miljoner kronor för att stärka insatserna på serviceområdet. Ytterligare insatser görs med 30 miljoner kronor för att öka tillgängligheten till service i serviceglesa områden. De 17 miljoner som finns på Tillväxtverket som är avsedda för lokala lösningar och initiativ kan sökas från och med februari 2010. 3 miljoner har satsats i Dalarna och Värmland för drivmedelssatsningar.

De regionala serviceprogram som nu tas fram av länsstyrelser/regionförbund ska skapa förutsättningar för ett ökat samarbete och samverkan mellan olika aktörer och insatser på regional och lokal nivå. Programmen avser åren 2010-2013. Här måste alla, allt i från regeringsnivån via verksnivån, till kommunerna och lokal utvecklingsgrupper och organisationer, engageras i arbetet.

Den nationella landsbygdsstrategin ska ses som ett löpande arbete med att säkra landsbygdsperspektivet inom alla politikområdena. Strategin ger en samlad bild av åtgärder som genomförts eller håller på att genomföras, utreds eller förbereds. Konstateras kan att politiken för landsbygdens utveckling inom olika geografiska områden har olika förutsättningar. Här kan många goda förutsättningar skapa möjligheter för utveckling och hållbar tillväxt.

Regeringen slår fast att landsbygderna är en resurs för hela landets utveckling. Exempel på åtgärder i syfte att stärka landsbygdernas utvecklingskraft – skapa lönsamt företagande, ökade insatser för utbildning, förbättra servicen, förbättra kommunikationerna, skapa attraktivare landsbygder och ökat lokalt inflytande. I den efterföljande frågestunden lyftes frågor om telefonin och nedmonteringen av den fasta telefonin som ett hot mot boendet på landsbygden.

I de regionala serviceprogrammen är partnerskapen en viktig förutsättning och den ideella sektorn är en viktig aktör. Hela Sverige ska leva är beredd att hjälpa till med att lyfta upp och ta initiativ i servicefrågorna.

Rapport från projekt som drivs inom Hela Sverige ska leva.

Jämställdhet, Cicci Andersson – Kvinnors entreprenörskap, Inger Karlsson – Vindkraft, Cicci Andersson – Kompetenta anordnare, Åse Blombäck – Lokal finansiering, Ulla Herlitz – Lokal planering, Bosse Lönnqvist – Drivmedelsförsörjning, Owe Nordling – Omställning Sverige, Jan Forsmark – Bygdebanken, Ulla Herlitz & Claes Bergqvist. **Se PowerPoint**

Kaffepaus

Landsbygdsriksdagen 2010.

Projektledarna Ingemar Robertson och Maria Åhgren informerar om upplägget av Landsbygdsriksdagen i Sunne.

Devisen för landsbygdsriksdagen är Där generationer möts – där utvecklas landsbygden.

Målsättningen med Landsbygdsriksdagen 2010 är att ge deltagarna inspiration, motivation men här ska också vara "verkstad". Besökarna kan bland annat välja på inte mindre än 64 seminarier. Fredagen är vikt för processarbete i framtidsverkstäder och lördagen är vikt för studiebesök.

Målsättningen är att skapa en röd tråd genom forskare-seminarier-bybesök.

Ingemar och Maria visar exempel på goda bybesök och ett axplock av föreläsare. Fredagen och lördagen är öppna för allmänheten.

Bokningen för deltagande och val av seminarier är öppen från och med den 8 december.

Landsbygd 2.0 – Unga på landsbygden

Tomas Larsson projektledare för "unga på landsbygden" berättar lite om bakgrunden till projektet – man ville ta vara på lantisarnas idéer, hjälpa till att föra samman vuxna och unga då det finns få arenor att mötas. Ett verktyg ska tas fram/är framtagen för att skapa kreativa samtal. Processledare ska också utbildas från Stockholm i söder till Kalix i norr, totalt 45 personer. Allt ska kulminera och presenteras på landsbygdsriksdagen i Sunne samt kopplas samman med forskningen för att underlätta spridning och få med hållbara argument för metoden.

Öppet Forum

Frågor som grupperna fick ta med sig att besvara.

- Vad har ni pratat om?
- Finns det någon viktig åtgärd?
- Vem ansvarar för det fortsatta arbetet?

Landbygdskräkten- Närvarande, Inez, Camilla + Kalmar. Camilla från Östergötland poängterar vikten av kommunikation emellan projekt – omvärld – kansliet, talar vi olika och dessutom med flera tungor får vi trovärdighetsproblem. Uno är ansvarig för samordningen.

Viktigt att alla projekt som drivs lokalt kan ses på hemsidan – här är bygdebanken ett mycket viktigt verktyg.

Försäkringar – Närvarande, Karl-Erik Nilsson, Staffan Bond, Torbjörn Persson Mette Waldrop, Anders Perme, Claes Bergqvist

Frågan om försäkringar har denna gång väckts av Claes Bergqvist, som sammanställt en del tankar runt detta ärende, vilka kan vara användbara som underlag vid det fortsatta arbetet (bilaga 1).

Staffan berättade om det arbete, som skett i frågan för några år sedan. HSSL var då i kontakt, dels med Dina försäkringar, som då hade problem med den nationella täckningen, dels Länsförsäkringar, som via sina regionala bolag försäkrar Bygdegårdsföreningar och Hembygdsföreningar.

Några organisationer med stor spridning, som löst sina försäkringsfrågor nämndes.

- Röda Korset har bl.a. en försäkring för alla som deltar i ett rödakorsarrangemang. Kontaktperson Torgny Löwenham, 0480-49 64 48.
- RF har en bra försäkring med bl.a. olycksfallsdel.
- Förbundet enskilda vägar nämndes som ytterligare ett exempel.

Förutom de förslag som finns i bilaga 1 nämndes en arrangemangsförsäkring. Denna har nu inkluderats i bilaga 1. Vissa av förslagen kan troligen samordnas.

Tanken är att skapa en basförsäkring, som kan fungera som grund i alla våra lokala utvecklingsgrupper. Den som sedan har mer komplicerad verksamhet skall kunna erbjudas kompletteringar. Detta kan gälla föreningar, som äger fastigheter eller har anställd personal. Administrationen sker genom att föreningen skall kunna rapportera eventuell skada i efterhand utan att ha föranmält verksamheten och deltagande personer. Ytterligare en förenklande lösning är om betalningen kan ske centralt d.v.s. en faktura istället för 5 000 fakturor.

I första hand skall vi försöka få tillstånd en försäkringslösning i samarbete med något ömsesidigt ägt försäkringsbolag.

För att undersöka frågan och ta fram ett förslag på lösning bildades en grupp bestående av Claes Bergqvist (sammankallande), Torbjörn Persson, Mette Waldrop och Anders Perme. Gruppen rapporterar till styrelse och kansli. Kontaktuppgifter återfinns i bilaga 2. Vid pennan - Claes Bergqvist

Jämställdhet – Johan från Dalarna berättar att gruppen hade uppfattningen att jämställdhetsarbetet ute i landet gick trögt och det är mycket viktigt att frågan får ny belysning med jämna mellanrum. Att riksstyrelsen deltar aktivt är också mycket viktigt för trovärdigheten.

Kvinnligt entreprenörskap – gruppen som diskuterat frågan hade sett mönster om dumpade priser kring kvinnors tjänster/produkter.

Kompetenta anordnare – blanketter finns på arbetsförmedlingen. Blekinge länsbygderåd berättar om hur flera föreningar har gått samman och anställt ledare som ansvarar för anställda inom FAS III. För varje anställd får föreningen 225 kr. Bengt räknar med att man inom Blekinge kommer att ha ca 80-90 personer anställa inom socialekonomi.

Lokalfinansiering – samtalet kom mest att handla om bygdegårdar och renoveringar – tips där man kan söka medel till detta – Boverket, Microfonden, EKO & JAK Banken.

Lokal planering – sju personer deltog i diskussionen och dom representerade sex länsbygderåd.

Några punkter som belystes;

- Finansiering
- Vid Leadersökningar görs olika bedömningar
- Erfarenhetsutbyte
- Att lokala planer är kopplade till kommunernas översiktsplaner är mycket viktigt.

Åtgärder som behövs - konkret samarbete med kommunerna är viktigt. Ansvar för detta förankringsarbete ligger på såväl Länsbygderåden/komunbygderåden som på de lokala utvecklingsgrupperna.

Lokal Vindkraft – Gruppdeltagarna "tömde ur sig" om lite av varje kring vindkraftsfrågan. Men viktigt att HSSL fortsätter sitt arbete sammanställer bra fakta och exempel. Fokus ska vara att öka lokalt ägande och bygdeavgiften.

Drivmedel – Owe beskriver att länsstyrelserna hanterar Drivmedel på landsbygden väldigt olika dom har någon sorts akademiserad lösning på det hela. Om Byamack konceptet ska landa är kommunikationen med länsstyrelserna helt avgörande. Och att det finns en ansvarig på lokala nivån som driver frågan.

Omställning Sverige – Janne Forsmark ger oss dessa punkter;

- Den engelska modellens perspektiv = underifrån
- En ny kategori kan skönjas= unga i staden
- Organiserat arbete
- Kontakt mellan land & stad
- Dela med sig av erfarenheterna
- Viktigt att studieförbunden är med på detta

Åtgärd = Gå in på hemsidan, starta något lokalt kontakta oss

Bygdebanken – Låt grupper som inte kopplas till E-post ligga publikt i banken. Låt även de som endast ligger med kontaktuppgifter, ej svart på enkäten ligga publikt och då med en kort notering att de inte svarat på enkäten.

Gestaltad historia – Vera Österberg - Folklivsträdet, utgångspunkten ska vara från rötterna, ingen demokrati utan folkkraft

Heidi Andersson, armbryterskan från Ensamheten presenterar sig.

Heidi är armbryterska och kommer från byn Ensamheten som ligger i Storumans kommun.

I Ensamheten bor 18 personer och alla är släkt med varandra. Heidi berättar att man värderar fysiskt arbete högt och att man inte pratar så mycket, framför allt inte om känslor. Därför är armbrytning bra, man kan uttrycka känslor i den sporten. Alla i byn är involverade i armbrytning. Heidi tränar hårt, framförallt armstyrka. Hon säger att för de flesta är armbrytning bara ett sätt att snabbt avgöra vem som är starkast, men så lätt är det inte.

Det handlar om teknik, hur högt man ska greppa motståndarens hand, om snabbhet och om när man ska sätta in stöten. Hennes främsta konkurrenter är ryskorna. De tränar absolut hårdast och det är nödvändigt att åka utanför Nordens gränser och tävla för att då får man chans att möta dem.

Som 18-åring tog hon sin första VM-medalj. Hon berättade om en del episoder när hon tog sin

VM-medalj 1999 i Tokyo då pappa Kent, ensam i hejarklacken, skulle videofilma matchen men i en form av älgfrossa glömde han att ta bort linskyddet. Men ljudupptagningen blev bra!! Den har avlyssnats av många.

Sporten har närmare 1 miljon utövare och Heidi är världens enda armbrytarkonsult.

Hon kan nu stoltsera med inte mindre än 9 VM-guld. Hennes och sambons högsta dröm är att bygga ett ekohus.

Vi inom Hela Sverige ska leva är stolta över att ha Heidi, armbryterskan från Ensamheten, som vår ambassadör.

18.45 Dagen avslutas med en god middag med lokal underhållning

Dag II - Utdelning och presentation av utmärkelsen Året Kommun 2009.

Riksdagsledamoten Anita Brodén överlämnar priset till Årets kommun 2009 som är Herrljunga kommun. Priset består av ett diplom, en guldsocka och en check på 10 000 kronor.

Riksorganisationen Hela Sverige ska levas utmärkelsekommittés motivering är följande:

"Herrljunga kommun har under många år arbetat aktivt för att skapa en "vi-anda" och lyfta fram landsbygden. Målmedvetet har kommunen stärkt underlaget för byskolorna och den lokala servicen genom att uppmuntra och stötta bostadsbyggande på landsbygden. Detta ger framtidstro i hela kommunen!"

Herrljunga kommun med kommunalrådet Kurt Hårsmar i spetsen tackar för utmärkelsen. Kommunalrådet presenterar kommunen med orden Lagom, Lugnt och Lantligt. En kommun i hjärtat av Västra Götaland, en järnvägsknutpunkt mellan slätt och skog. En livskraftig landsbygdskommun med tillverkande företag och stor andel areella näringar. Kanske mest känd för kalla och blåsiga tågbyten, Herrljungacider och en fantastisk golfbana. En kommun med 9 357 invånare.

En utvecklingsplan 2020 har tagits fram och där devisen är Gott att leva. Planen präglas av en stark Vi-känsla och där den långsiktiga framgången bottenar i orden Bör+ Vill+Kan (och med tillägget om det politiska modet finns) +Törs. Målet är att det ska vara 10 000 invånare 2020.

Kommunutvecklaren Elin Liljebäck Nilsson tar upp lite av kommunens roll för landsbygden där det finns 17 lokala utvecklingsgrupper. Kommunen är påhejare, bromsare, resurstillförare, kontaktskapare, informationsförmedlare, samordnare, problematiserande och slasktratt.

I kommunen finns ett mycket aktivt kommunbygderåd som representerar de lokala grupperna i kommunen. Kommunbygderådet är en respekterad samarbetspartner och remissinstans för olika frågor, exempelvis boendeplanering, vindkraftsplanering, översiktsplaner med mera.

Kommunen arbetar med demokratiutveckling på flera sätt. Politiker och tjänstemän träffar invånarna på regelbundna träffar i utlokaliserade kommunfullmäktige- och kommunstyrelsemöten. Invånarna har möjlighet att ställa medborgarfrågor och gå på öppna sammanträden dit alla är välkomna.

Ett samverkansprojekt har nyligen startats där utvecklingsgrupperna ska revidera sina lokala utvecklingsplaner.

Företagaren Ewa Vikingsson presenterar sitt företag Kullings Kalvdans.

Ett företag i Kullings härad. I bygden runt Herrljunga finns ett stort antal mjölkbönder med sammanlagt ca 1 500 kor som levererar råmjölk till Kullings Kalvdans som sedan förädlar råmjölken till olika former av delikatesser.

Ewa, som också är ordförande i Eggvena hembygdsförening, berättar om Eggvena där det bor ca 250 invånare. Den 1996 om- och tillbyggda skolan blev för några år sedan nedläggningshotad. Orsaken var att det fanns överkapacitet i centralorten. Det var då arbetet med att ta fram en utvecklingsplan för Eggvena startade. Planen var klar 2005 och överlämnades till kommunen.

Ewa berättar att planen tog död på diskussionen om nedläggningen av skolan. En viktig del av planen var att få fram tomter. Det blev ca 20 tomter och nu är 5 tomter sålda och de första husen håller på att byggas.

Av utvecklingsplanen framgår bland annat att Eggvena har egen hemsida, regelbundna informationsblad, marknadsföring av Nossan som ett av Norra Europas atrikaste vattendrag och flyttfåglarnas "motorväg".

Utdelning och presentation av utmärkelsen Årets utvecklingsgrupp 2009.

Riksdagsledamoten Anita Brodén överlämnar priset till Årets utvecklingsgrupp 2009.

Priset består av ett diplom, en guldbricka och en check på 10 000 kronor.

Riksorganisationen Hela Sverige ska levas utmärkelsekommitté har utsett Hanebo Framtid i Bollnäs kommun, Gävleborg, till Årets lokala utvecklingsgrupp 2009 med följande motivering:

"Hanebo framtid ser möjligheter och ger självtillit åt bygden. Föreningen arbetar sedan många år tillsammans med kommunen och organisationer för att stärka och utveckla attraktionskraften i bygden. Här gäller devisen från ord till handling."

Ordföranden i Hanebo Framtid, Irene Frank berättar att arbetet startade i bygdens rondell. Hur kan man utnyttja rondellen för att bland annat utveckla turismen? En enkät skickades ut till folk i bygdens Vad vill ni se i rondellen? En rondell gör att turisterna som är på väg till och från fjällen, saktar in och ser skyltarna om vad bygden har att erbjuda. Detta har medfört en positiv utveckling för affärs- och turistnäringen. Resultatet blev Sveriges vackraste rondell!!

Rondellen invigdes med pompa och ståt med hjälp av Bollnäs blåsorkester, invigningstal och hälsingehambo och Horgasågen.

Hanebo Framtid har ett starkt engagemang för hela sin bygd och en mängd arbetsgrupper som jobbar aktivt med olika frågor.

Ungdomarna är betydelsefulla och Hanebo Framtid har engagerat sig mycket i deras fritidsbehov. Högst på ungdomarnas önskelista stod idrottshall, fritidsgård och skateboardramper. Ramperna finns på plats och föreningen har kommit långt i planeringen av en idrottshall med fritidsgård i anslutning. Alla nior får en tröja med trycket "Hanebo Framtid" som avgångspresent.

Sedan 2002 organiserar föreningen Byavakt. Det innebär att ett antal invånare åker runt om nätterna, efter ett schema, för att se till att allt är lugnt. Det är mycket uppskattat, både av invånarna som skjuter till pengar för bensinen, och av polisen.

Hanebo Framtid arbetar även med:

- Ett mycket ambitiöst bygdeblad
- Att rädda byskolorna
- Att utveckla stationshuset till en mötesplats med butiker och kafé
- Ny biograf
- Kommunikationer

Bosse Lönnqvist och Cecilia Andersson